

რ რიბ მიუპარლი...

ნუ უკაცუნებ გულის სიმს თითს, ნუ ახლებ ცივ ხელს, დახურული თოვლის ფიფქით, შავის მანდილით; მწუხრის ნიაგი გამომაკვეცს, თვალებს ამიხელს... მზე კი შუქ-მფრქვევი დამაძინებს ცისკარზე, დილით.

რა რიგ მიყვარდი ღრუბლის ნავლევს, ნაღვლეს ღიღებულს... გრივალს მიგქონდი შენის ფრთებით პარანასის მთებზედ,— დღეს კი შხამ გესლით გამოკლენდი, აღტიწებულს, მხოლოდ ცრემლები მიყინება მიძქარალ თვალებზედ.

გვა მშვიდობისა... არას გერჩი, შეითვისე სხვა, დასქეპ-იგრავინე, მომსპე, ძლივით გადიხარხარე; რას, რას დამკლებს ცის რიგითაჟი, ცის მებრ-არისხეა?— იქ თვით რისხვა ვარ, რისხვა მძლავრი, რისხვა მქუხარე.

ნუ უკაცუნებ გულის სიმს თითს, ნუ ახლებ ცივ ხელს, დახურული თოვლის ფიფქით, შავის მანდილით,— მწუხრის ნიაგი გამომაკვეცს, თვალებს ამიხელს, მზე კი შუქ-მფრქვევი დამაძინებს ცისკარზე, დილით.

ა. გრაშვილი.

სულის მოსახსენებლად. მოკლე სიტყვა წარმოსთქვა მღ. გარსიაშვილი. მა. შემდეგ გადახდილი იქნა პარაკლის სწავლის დაწყების წინ. გა-ნათლების სკოლას წელს მოეხატა მესამე პროგრამული კლასის სწავლა 6 ნაკენისთვის დაიწყება.

ქალაქის საელექტრონო სა-დგური. რამდენიმე დღეა ფორმამ მოსიურვა იკისროს ქალაქის საელექტრონო სადგურის აშენება. ამ ფორმებში ქალაქის გამგეობამ და დღევანდელმა სთხოვეს, კონკურსი თვე წახევირთ, ან ერთის თვით გადასდეთო. ეს შეამდგომლობა ქალაქის გამგეობამ განიხილა და დაადგინა კონკურსი დანიშნოს 15 სექტემბრის მაგივრად 1 ნოემბერს.

შეწირული ბიბლიოთეკა. ტყე ქალაქის გამგეობამ უკვე მიიღო. პარიზიდან ძვირფასი ბიბლიოთეკა ცნობდნ მ. ი. თამაშევიას. განსვენებულმა ეს ბიბლიოთეკა ანდრძით დაუტოვა ტყე ქალაქის თვითმმართველობას. წიგნები და სამკითხველოს სხვა ნივთები მოთავსებულ იქნება შვიდს დღის შკაფში. შეფუბს პუშკინის სახელობის ბიბლიოთეკაში დასდგამენ.

სახალხო სახლი. ხვალ სახალხო სახლში საღამოს 8 საათზე დანიშნულია კრება იმ მომდგრალ ქალებსა, რომელთაც სურთ წიგნს მოწოდება ნილიონ სახალხო სახლში გამართულ ობერებსა და კონკურტებში.

გადასახლება. 3 სექტემბრის დღის მთავრის ქუჩაზე პოლიციამ შეიპყრო ალექსანდროპოლის მცხოვრები არმიის სიმონიანცი, რომელიც ცდინსტრატულიის წესით გადასახლება იყო და თავის სეხით დაბრუნებულია.

სკოლაზე უარი. როგორც ბარისაბოდან (ხევისურეთი) გვატყობინებენ, იქ ამ დღებში მისულა მომარგებელი შუაბავლო თ-დ ვ. ბარაიშვილი და გადამწვარ სკოლის ნაცვლად მოუთხოვია ხევისურებისთვის ახალი შენობის აგება. ხევისურების უარი უთქვამთ სკოლაზე.

606 გამოცემა. ორშაბათს 2 საათზე ალექსანდროვის საავადმყოფოში (ველიკონიაევისკა ქ.) გამოცემის 606-ს, წაიხოს ათაშანგის წინააღმდეგ. მოწვეულნი არა-

საიდუმლოების გარშემო გამეფებული; იგი ესწრაფვის—რენტგენის სხივებისგან დაცვას. დიდი ხნის წინ და ჩვეულებრივი ადამიანისთვის უკუხეივანი მოკლე ნათელ-ჰყოს. ამ მიზნით იგი თავის საკუთარ საშუალებათ მიმართავს და მით მოქმედებს. ეს მოქმედება მრავალგვარად ობიექტდება, ათასანაირად შედარდება, მაგრამ ყოველ თვის-თეულ შემთხვევაში ეგ მოქმედება ბევრად უფრო მეტს გარკვეულობით ნათელსა ჰყოფს თვით ადამიანის ბუნების საშუალებათ, მის ძალით, ვიდრე არსებულისთვის. მისი ძალითაა შექმნილი ლტოლვილების ისტორია, ყველაზე უწინარესს, გამოაშკარავებთ, ნათელყოფათ ადამიანის სულის არსებითი ხასიათისა—არა შემეცნების პირდაპირი ობიექტისთვის, მაგრამ მეცნიერების და ფილოსოფიის ისტორია ადამიანის ხალხიერ ძალათა შემეცნება, იგი თვითშეგნების პროცესსა. აქედან აშკარად ჩანს, რომ ის ერთიანობა, რომლის დამყვინდება სურს ადამიანის გონებას ობიექტური მრავალანობის სფეროში, ნამდვილად ადამიანის გონებისთვის და არა გამოხატულება თვით ობიექტური არსებობის ერთიანობისა; იგი სუბიექტური მომენტია შემეცნებაში.

ეს მომენტი კი გადაწყვეტ მნიშვნელოვანია: თუ მსოფლიო თავისთვის არ წარმოგვიდგა ისე, როგორც ამის იგი სუბიექტური მომენტი მოითხოვს, იმ შემთხვევაში მსოფლიო ჩვენ შეუძლებელია უნდა მივიჩნიოთ. იგი ისეთი კანონია, რომელსაც უნდა ემეცნებოდნენ ბოლოს უნივერსალურ მოვლენათა მთელი სამყარო. ამიტომ ღრმა

და ირანისაგან 5 მიწაქმედებისა სომხური მუხისაგანსა და ადამიანისა ფორტოპანასა ბრადისა. ბავსის შინაარსი ტყვეისაგან ცხოვრებისა არს აღებულა.

ფიქრის დაშლბა
ერთხელ გვით მთვარეზედ აღმოსავლეთისკენ. გზაში ვიღაც სახმელეთო კაცი, გარის უფროსი, გავიყარისხვა-და-სხვა საკუთარდებო საგნებზე გვიბასეთ. მდებარე მენშვიკის მოტრფილით დღისთვის იყო თავით ფეხმალის გაქვნილი. როცა ჩემი აზრები გავუზიარე, ერთს წუთს დადიქრდა და მტკიცე, თვითმოწონე კილოთი მიხზრა: „თქვენ რომ სახმელეთო სახსურის გავგვლოთ, ამაგარ აზრების ნატამალიც არ შეგჩრებოდათ.“

„რა უნდა დავარქვით იმ სახსურს, რომელიც ყოველსავე კეთილ ფიქრს და გონობას აღმოფხვრის ადამიანის გულიდან?—გუჰასუსებ მე.“
მთავრობის სასწავლებლებში მალე სახმელეთო გარჯიშობა და მდებარეობის ისტორიის სწავლება უნდა შემოიღოს. ერთობ საგულისხმო და დროის შესაფერის ამბავია, უნებლიდ გამოსენდა ერთი ჩემი ნაცნობის სიტყვები. იმას „საღდათობა“ გამოვლილი ჰქონდა და მიხზრა, ამ ხელოვნება არაფერი სჯობია: საითაც გვიბანებენ, იქითკენ უნდა გადასდეთ ფეხი, იქით უნდა მიტრიალდეთ. არავითარი ფიქ-

არსებობის მოქმედებისა. განუყოფელ მსოფლიოს არც ერთს კუნძულში არ შედარდება ეს ძალა სხვა და სხვა სახით: იგი ყოველს მნიშვნელოვანსა და უმნიშვნელოში ერთგვარად მოქმედებს, ერთგვარად მისდევს თავის გზას. მაგრამ, მეორე მხრით, არ არის ისეთი რამ იმ საზღვარ-დაუსმელ უნივერსალში, რომ ამ ძალის მატარებელი არ იყოს, მას ასე თუ ისე არ ემორჩილებოდეს. ამ მხრით და ამ გვარად არ არსებობს იქ სრულებით არაფერი ისეთი რამ, რომ რაიმე განმსხვავებულ თვისებას ატარებდეს. განსხვავების თვალსაზრისით უცხოა ჩვენებსა და მოუკიდებელ მსოფლიოსთვის. მაგრამ წარმოიდგინეთ! მსოფლიოს ერთს კუნძულში იფეთქა ნაპერწყალმა და ჩაისახა, ჩვენის წარმოდგენით, ახალი რაღაც, და ეს რაღაც იწოდება: ცნობიერება. ეგვს გაგრძელება, რომ იმ წუთიდან მდგომარეობათა ვითარება სრულიად იცვლება. განსულებული ნაწილი მსოფლიოსი, ცნობიერებით აღჭურვილი, თავისთვის წარმიდგენს იმ ძალას, რომელიც მსოფლიოს მოქმედების გაიოხება ტულებია. მასში, ამ ნაწილში, მოქმედებს ისევე სხვისთვისაც და სხვაშიც მოქმედებს. მაგრამ იგი იმგნობს ამ ძალასა, და შედეგი ამ შემეცნობისა არის თავისაგან, დასაკუთრება ამ ძალისა. იგი ამიერიდან განსხვავების თვალსაზრისით სქვრეტს მთელს მსოფლიოს: ერთ მხრით იგია, მეორე მხრით—მთელი დანარჩენი არსებობა. იგი გამომატყველავს მსოფლიო ძალის მოქმედების ისე, როგორც მთელი დანარჩენი არსებობა; მაგრამ რაკი მან შეიცნო ის, რაც მიხვან დამოუ-

გავარდნიის ცხოვრების მოწყობა-განვითარებას კი საზღვარი არ უდევს: იგი დაუსრულებელია.

ფიქრი და უაზრობა, მოძრაობა და უძრაობა, თავისუფლება და მორჩილება ერთმანეთს დაუძინებელი მტრები არიან. იქ, სადაც ბრძანებლობა სუფევს, მორჩილი ადამიანის ფიქრი ბნელ სიღრმეში შეიძვრა, მკვანდად გამოჩენდა და მოქმედების ვერ შეეძღეს: ადამიანის სულიერი ძალა, ცხოვრების წარმატების შემქნელი ეს ცოცხლად მფეთქავი დედა-მარტვი, უძრავად გაშეშებულია. ადამიანი მაშინ უბრალო მასალა, მკვდარი მანქანა სხვის ხელში; იგი არა ცოცხალი არსება, არამედ უბრალო კათანია, რომელსაც მექანიკის საითაც მსურს, ყურს იქით გაუქეთებს.

ნუ თუ მოსწავლეების ამგვარ კოთნებად გადაქცევა დღევანდელი წყობილების გულითადად წაიღია.

ილია ნაკაშიძე.

მთავრობის აზრები

სოფ. პატარძელი (ტფილისის მახარ). ამისთანა წყლიწადი წაიღეს და აღარ მივიღეს!—გაძიხის აქაური დიდი; თუ მატარ და ანდა სტუქანს. წარსული ზამთარი, როგორც უკვე ვთქვამდეთ, აქედან თბილი იყო. თუ ბევრად და მატარია უკვე ვთქვამდეთ, მაგრამ დაღეს საფუძველი და გავს იმედი გაუფრუდა. აქაურების ცხოვრების უმთავრესი წარმატება წინასწარ და სწორად ეს იმდენად მოუხმეო გაუმადლარმა მტრმა—მინდურის თამბაქო.

თავი წამთარმევე განხდა, რადგან ანდა ხელს უწყობდა. მთავრად ხალხს სხვათაგან არ მოსდიოდა; თუ თავი წინასწარ წაუხდნა. ბოლოს კი უწყობდა კადმე, მაგრამ ანდა მან უწყობდა. თუმცა სოფელს რამდენიმე თემში დაუჭრა ეს წამლობა და ისე დაე დაუფიქრებულს, ეს ფუფიგ საჭმობარეც სასწავლებელი გაუხდა, მაგრამ თითო გირვანქა წამლობა თითო დღეს ან რას ეუფიქრებდა. უარგებდა ესებო უწყობდა დარჩნა და თავებში კვლავ მრავალგვარდნებ. საჭირო იყო რამდენჯერმე მოესხათ წამლობა მინდურსე, ისე როგორც ეს ჩადიწეს საჩატაგანში (მარნეულებს) მცხაურებმა ეკრძალებოდა. ამით სამის წამლობის შემდეგ სულ მოხმეს თავი და კარგი მოსაზრებდა მოუფიქრდა.

კარგს იხებდა ტფილისის სამეურნეო საზოგადოება ამ გვარ შემთხვეული ძალა. ცნობიერება ისე მოიქცა, როგორც შექმლია: მან უსაზღვრო უნივერსალში სივრცის ფარგლებში ჩასვა, დროს გარე მდგომარეობებში ცოცხალი ძალა დროს ჩარჩობებში ჩამოაყალიბა. ცნობიერებამ, ერთა სიტყვით, თავის ბუნების დავარად გამოსახა იგი ძალა და ამით დასაწყისი მსცა განსხვავების მისსა და მის გარე მდგომის შორის. მან თავისად მიიჩნია ის, რაც მისი არ იყო; ყოველად ძალა, —და ამ შემოკომით დასაბამი მიიჩნეო შექმ-ს.

ასეთია წარმოშობა ინდივიდუალობისა. იგი ნაყოფია ადამიანის ცნობიერების რადიკალური შეცდომისა. ამიტომაცაა, რომ მეცნიერება კემარობება ემებს და თავის ძებნაში მუდამ გავითიანებას, ზოგადობის გზას ადგია. მკაფიო და განსაზღვრული ლეგენიის წარმოყენება, თუ არის საჭირო, იმ შემთხვევაში ჩვენ უკეთესი ფორმული ინდივიდუალობის განმარტებისთვის მისი გენეზისის თვალსაზრისით ვერ მოგვიწახავს, ვიდრე შემდეგი: ინდივიდუალობა არის ყოველადი ძალა, მათავსებული თვითცნობიერების გიწრო ფარგლებში.

4.
შესაძლებელია ჩვენ ასეთი გაგება ინდივიდუალობისა ფსიხოლოგიური მოსაზრებებითაც დავასაბუთოდ. მაგრამ ჯერ საჭიროა გვივთავისწინათ ერთი ფრადა სავსადღერო სავითი, რომელიც თანამედროვე ფსიხოლოგიაში უკვე აღმდგარ არის ცველსათვის სავსადღერო გადაჭრილი. ეს არის პრობლემა შეგნებულის და შეუგნებულის შესახებ. არსებობს თუ არა შეუგნებელი? ამ საკითხზე მხოლოდ ორი

1) იხ. j. Kant. Antropologie I. § 35.
2) იხ. W. Wnidt. Beiträge zur Theorie der Sinneswahrnehmung.

